

دخلوخزج

شنبه ۲۱ دی ۱۳۹۸ - شماره ۴۸

خراسان شماره ۲۰۳۹۰

پرونده روز

با سلام و خسته نباشید. پاییز ۹۴ ازدواج کردم و بعد از یک سال صاحب پسر و دختر دوقلو شدیم . به علت رفتارهای پرخاشگرانه همسرم منزل را ترک کردم. البته مدارک پزشکی قانونی از همسرم داشتتم. الان حدود سه سال است که در منزل مادرم زندگی می کنم اما رابطه ام را با همسرم با امید به بازگشت او و دیدن فرزندانم قطع نکردم هر چند او همیشه بهانه می آورد و می گوید بالاخره کارهایش را درست می کند و اوضاع مان بهتر می شود.

چگونگی مواجهه با خیانت در امانت خانوادگی!

راستش دیگر خسته شده ام. از طرف دیگر من هر زمان که از همسرم طلاهایم و بعضی از وسایل شخصی ام را که ارزشمند هم هستند می خواهم ایشان از برگرداندن آن ها امتناع می کند. متأسفانه در این باره نیز خانواده اش با او همکاری می کنند و امانت های من را بعد از ترک خانه و بردن اسباب منزل مان به خانه پدری همسرم، به من نمی دهند. آیا من می توانم از طریق مراجع قانونی پیگیر این موضوع شوم؟

نگاهی به تسهیلات و بدهی بدهکاران بانکی و جریمه تاخیر با توجه به طرح بانکداری مجلس

فرمول جدید رهایی از سود مرکب

محمد حتگو نویسنده

«... کاسب بود، چند سال قبل وامی گرفته بود که به دلیل شرایط بد بازار، اقساطش عقب افتاده بود. چند تا قسطش را نمی دانم، اما همین قدر می‌دانم که این روزها در به در دنبال وام قرض الحسنه بود تا از سود قسط هایش خلاص شود. نه سود وام بلکه سودهایی که روی سود، بانک به عنوان جریمه برایش بریده بود. می گفت هر چه می دوم و هر کار می کنم، باز هر چند ماه، جریمه ها مثل علف خود رو سبز می شوند.» این موضوع که شاید زبان حال خیلی از ما باشد، در سال های گذشته، مانند سایر معضلات نظام بانکی، گریبان مردم را گرفته و ابهامات شرعی جدی نیز به آن وارد است. هر چند یک ماه قبل مجمع تشخیص مصلحت نظام، حذف سود مرکب از معوقات بدهکاران بانکی در بخش های تولیدی را تصویب کرد، اما طرح بانکداری اخیر مجلس، اساساً تکلیف بدهکاران بانکی را مشخص و بر حذف سود مرکب از کل معوقات بانکی تاکید کرده است. بدین بهانه امروز، نگاهی به این طرح (که البته هنوز به تصویب نهایی مجلس نرسیده)، خواهیم داشت و به برخی از تفاوت های آن با وضعیت پیشین اشاره خواهیم کرد.

سازو کار تسهیلات با سود نامعین

یکی از نکات بارز طرح بانکداری مجلس در مقایسه با شرایط فعلی، تعیین سازو کار برای تسهیلاتی است که نرخ سود در آن ها معین نیست. این طرح، طبق تعریفی که در بخش سپرده های خاص ارائه داده، پرداخت تسهیلات با نرخ سود نامعین را نیز در قالب تخصیص همین سپرده ها مجاز دانسته است. در قالب سپرده های خاص که هفته گذشته به طور مفصل آن را تشریح کردیم، موسسات اعتباری می توانند به درخواست بنگاه های اقتصادی و به منظور تامین مالی پروژه های مد نظر آن ها، اقدام به جذب سپرده کنند. در این قبیل سپرده ها، سود تضمین شده نیست و سازو کار آن مانند صندوق های پروژه خواهد بود.

وثیقه های مازاد، به کار می آیند

حتماً این وضعیت برای شما هم پیش آمده است که هنگام دریافت تسهیلات، ارزش وثیقه بیشتر از آن چیزی بوده که بانک تعیین کرده است. در طرح بانکداری، بانک ها مکلف شده اند در صورت مازاد بودن ارزش وثایق، (با لحاظ نرخ تعدیل ارزش وثایق) از مجموع بدهی ها و تعهدات مشتری، وثیقه های مازاد را آزاد یا تعویض کنند یا این امکان را فراهم کنند تا از وثایق مازاد بتوان برای دریافت تسهیلات یا ایجاد تعهدات جدید (مانند گشایش اعتبار اسنادی و دریافت ضمانت نامه بانکی) استفاده کرد.

پیشگیری در بدهکار سازی نظام بانکی با تنبیهات مالی و غیر مالی

آیین نامه وصول مطالبات غیر جاری موسسات اعتباری که سال ۹۴ به شبکه بانکی ابلاغ شده، در ماده ۱۱ خود تنبیهاتی از قبیل دریافت وجه التزام، عدم اعطای هر گونه تسهیلات، عدم گشایش اعتبارات اسنادی، عدم تحویل دسته چک و افتتاح حساب جاری جدید را برای مشتریان بدحسابی که بدهی معوق آن ها به نظام بانکی بیش از ۱۵ درصد بدهی شان باشد، تعیین کرده است. سازو کاری که به نظر نمی رسد برای کنترل مشتریان بدحساب (غیر معسر) کافی باشد. به همین دلیل طرح بانکداری مجازات بدهکاران بانکی را در طیفی وسیع تر مورد توجه قرار داده است. بر این اساس، مشتریانی که بدهی (قسط) سررسیدشده و پرداخت نشده داشته باشند، در «سامانه متمرکز تسهیلات و تعهدات (سمات)» به عنوان «مشتری بدحساب» شناخته می شوند.در خصوص این افراد، علاوه بر این که بانک و موسسه اعتباری اجازه یافته با گذشت دو ماه، بدهی سررسید و پرداخت نشده را از حساب های مشتری برداشت کند، تنبیهات به دو گونه غیر مالی و مالی اعمال می شود.

قفل شدن تدریجی فعالیت مالی بدهکاران غیر معسر با تنبیهات غیر مالی

سازو کار طراحی شده در طرح بانکداری برای بدهکاران غیر معسر حاکی از سه نوع محدودیت برای بدهکاران خرد و به شرح زیر است:

۱- تنبیهات غیر مالی برای مشتریان بدحساب تا کمتر از چهار ماه: طبق مفاد طرح بانکداری، مشتریان بدحسابی که نام آن ها

تا کمتر از ۴ ماه پیوسته در فهرست این دسته قرار گیرد، سقف مبلغ قابل برداشت از حساب های بانکی شان از طریق کارت بانکی یا سایر روش های برداشت، به تدریج محدود می شود. همچنین سقف مبلغ قابل انتقال آن ها از حساب های بانکی و از طریق کارت های بانکی و سایر روش های انتقال (مانند سامانه های شتاب، ساتا و ...)، محدود خواهد شد. همچنین این افراد از دریافت تسهیلات جدید و دریافت ضمانت نامه های بانکی منع خواهند شد.

۲- تنبیهات غیر مالی برای مشتریان بدحساب ۴ تا ۶ ماه: اما اگر بدحسابی پیوسته این مشتریان، از چهار ماه رد شد و تا کمتر از شش ماه طول کشید، شرایط یادشده، سخت تر می شود. به طوری که برای این افراد علاوه بر موارد فوق، انتقال وجه از طریق سامانه های انتقال پول (مگر به حساب مؤسسه اعتباری طلبکار، بابت پرداخت اقساط سررسیدشده)، امکان افتتاح حساب و دریافت دسته چک نیز ممنوع خواهد شد.

۳- تنبیهات غیر مالی برای مشتریان بدحساب بیش از ۶ ماه: برای آن دسته از بدهکاران بانکی که نام شان به طور پیوسته بیش از شش ماه در فهرست بدحساب ها باشد، تنبیهات یادشده، به اموال منقول و غیر منقول آن ها نیز کشیده خواهد شد. بر این اساس، طرح بانکداری مقرر کرده است که برای این افراد، نقل و انتقال سهام و سایر اوراق بهادار و حتی هر گونه اموال منقول و غیر منقول، مگر با موافقت موسسه اعتباری طلبکار یا به موجب حکم دادگاه ممنوع شود.

اما برای بدهکاران کلان بانکی، تدارک بسیار سخت گیرانه ای در بخش تنبیهات غیر مالی در نظر گرفته شده است. طرح بانکداری علاوه بر این که خروج این بدهکاران از کشور را مستلزم موافقت بانک مرکزی دانسته، در بخش تنبیهات غیر مالی تلاش کرده از رسیدن به این مرحله تا حدامکان جلوگیری کند. بر این اساس، برای بدحساب های کلان بانکی، کلیه تنبیه های غیر مالی فوق، به محض بدحساب شدن، به یک باره اعمال خواهد شد.

خدا حافظی با سود های روی سود (سود مرکب جرایم)

اما طرح بانکداری در بیان جریمه های مالی بدهکاران غیر معسر بانکی، دست به تحول قابل توجهی در محاسبه جریمه های دیرکرد زده است. این طرح در ماده ۱۱۹ تصریح کرده است: جریمه تأخیر فقط نسبت به مانده اصل بدهی مشتری قابل محاسبه و دریافت است. دریافت هر گونه وجه دیگر با عنوان وجه التزام و عناوین مشابه از مشتری یا ضامن وی ممنوع است. همچنین اخذ سود از سود، سود از جریمه و جریمه از جریمه مطلقاً ممنوع و مشمول مجازات است. تبصره این ماده تأکید می کند که منظور از اصل بدهی مشتری در قراردادهای تسهیلات با سود معین، اصل تسهیلات دریافتی مشتری به علاوه سود مندرج در قرارداد تا سررسید است. سود و جرایم مربوط به بعد از سررسید، جزو اصل بدهی مشتری نیست. این در حالی است که بانک ها در سال های گذشته، با اتکا به برخی توجیهات و محاسبات عجیب و غریب، غیر قانونی و غیر شرعی، فرمول هایی برای کسب سود بیشتر از مطالبات معوق

خود، اختراع کرده بودند که منجر به رشد مضاعف بدهی ها و جریمه های دیرکرد مردم می شد.

حجت الاسلام دکتر بحرینی نماینده مردم مشهد در مجلس و طراح طرح بانکداری در این باره مثالی می زند و می گوید: فرض کنید شخصی مبلغ یک میلیون تومان با نرخ سود ۲۰ درصد و با سررسید یک ساله از بانک تسهیلات گرفته است. این شخص باید در سررسید، یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان به بانک بازگرداند. مطابق مقررات فعلی بانک مرکزی که به تأیید شورای محترم نگهبان نیز رسیده است، تسهیلات گیرنده در ضمن قرارداد وی با بانک منعقد می کند، متعهد و «ملتزم» می شود در صورتی که در پرداخت بدهی خود در سررسید کوتاهی کند، میلی را به عنوان «وجه التزام» به بانک بپردازد. نرخ وجه التزام، ۶ درصد از نرخ سود مندرج در قرارداد بیشتر است. بنابراین طبق قرارداد، اگر تسهیلات گیرنده در سررسید، بدهی خود را به بانک نپردازد و یک سال تأخیر کند، باید به جای یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان، یک میلیون و ۵۱۲ هزار تومان پرداخت کند. پس در این مثال، جریمه یک سال تأخیر، ۳۱۲ هزار تومان است. حال اگر یک سال دیگر تأخیر کند و کل بدهی اش را در پایان سال سوم یک جا پرداخت کند، چه اتفاقی می افتد؟ ۳۱۲ هزار ترییم دیگر به بدهی او افزوده می شود. اگر بازهم تأخیر کند، مثلاً بدهی اش را در پایان سال چهارم یا پنجم یا ... پرداخت کند، طبق مصوبه صریح شورای نگهبان، مبلغ جریمه یا «وجه التزام» برای سال های بعد هم همان ۳۱۲ هزار تومان است و این عدد، با گذشت زمان افزایش نمی یابد. در نتیجه اگر تسهیلات گیرنده ۱۰ سال تأخیر کند و کل بدهی خود را به جای این که در پایان سال اول بپردازد، در پایان سال یازدهم پرداخت کند، باید در مجموع ۴ میلیون و ۳۲۰ هزار تومان به بانک پرداخت کند تا باری الذمه بشود.با این حال، قرائن زیادی وجود دارد که نشان می دهد بسیاری از بانک ها مقررات بانک مرکزی را رعایت نکرده اند و عملاً از فرمولی با عنوان «سود مرکب» برای محاسبه بدهی تسهیلات گیرندگان خود استفاده کرده اند. «سود مرکب» به این

معنی است که بانک در هر مرحله، اصل و سود و جریمه های قبلی را اصل قرار داده و روی آن، جریمه یا «وجه التزام» بگیرد، به عبارت دیگر، از سود و جریمه، مجدد سود و جریمه می گیرد! متأسفانه بعضی بانک ها از غفلت و انفعال بانک مرکزی در سال های اخیر استفاده کرده و چنین خطایی را مرتکب شده اند. در مثال بالا، اگر بانک از فرمول «سود مرکب» استفاده کند، از تسهیلات گیرنده به جای ۴ میلیون و ۱۰۰ هزار تومان»، در پایان سال دهم، ۱۲ میلیون و ۱۲۰ هزار تومان» مطالبه خواهد کرد! یعنی حدود ۳ برابر! همین رفتار غیرقانونی و غیرمنصفانه است که به حق، مورد اعتراض مراجع معظم تقلید واقع شده و بدهکاران کوچک و متوسط بانک ها، به ویژه تولیدکنندگان را مستأصل کرده است.

جدول این صفحه، با توجه به مثال یادشده، جزئیات محاسبه بدهی فرد در دو حالت نرخ سود مرکب یا ساده را نشان می دهد: جدول محاسبه بدهی وام با فرض وام یک میلیون تومانی یک ساله و نرخ ۲۰ درصد و نیز دیرکرد تا ۱۰ سال؛ در دو حالت محاسبه دیرکرد با فرمول سود مرکب و ساده (ارقام به تومان)

فرض اول: به کارگیری فرمول سود مرکب برای محاسبه دیرکرد

فرض دوم: به کارگیری فرمول سود ساده برای محاسبه دیرکرد
بدین ترتیب امید می رود در صورت تصویب طرح بانکداری مجلس، تحولی در کنترل مشتریان بدحساب بانکی به وجود آید. همزمان حذف سودهای مرکب، آمار مشتریانی که به هر دلیل در دام این سودها گرفتار شده اند را کاهش خواهد داد.

جریمه اضافه شده در هر سال	میزان بدهی فرد	جریمه اضافه شده در هر سال	میزان بدهی	
-	۱,۰۰۰,۰۰۰	-	۱,۰۰۰,۰۰۰	اصل وام
-	۲۰۰,۰۰۰	-	۲۰۰,۰۰۰	سود وام (پایان دوره: یک سال)
-	۱,۲۰۰,۰۰۰	-	۱,۲۰۰,۰۰۰	اصل بدهی در سررسید وام
۳۱۲,۰۰۰	۱,۵۱۲,۰۰۰	۳۱۲,۰۰۰	۱,۵۱۲,۰۰۰	بدهی سال اول دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۱,۸۲۴,۰۰۰	۳۹۲,۱۲۰	۱,۹۰۵,۱۲۰	بدهی سال دوم دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۲,۱۳۶,۰۰۰	۴۹۵,۳۳۱	۲,۴۰۰,۴۵۱	بدهی سال سوم دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۲,۴۴۸,۰۰۰	۶۲۴,۱۱۷	۳,۰۷۲,۵۶۹	بدهی سال چهارم دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۲,۷۶۰,۰۰۰	۷۸۶,۳۸۸	۳,۵۴۶,۳۸۸	بدهی سال پنجم دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۳,۰۷۲,۰۰۰	۹۹۰,۸۴۹	۴,۰۳۷,۲۳۷	بدهی سال ششم دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۳,۳۸۴,۰۰۰	۱,۲۴۸,۴۶۹	۴,۶۳۲,۴۶۹	بدهی سال هفتم دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۳,۶۹۶,۰۰۰	۱,۵۷۳,۰۷۱	۵,۲۶۵,۵۳۱	بدهی سال هشتم دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۴,۰۰۸,۰۰۰	۱,۹۸۲,۰۷۰	۵,۹۹۰,۰۷۰	بدهی سال نهم دیرکرد
۳۱۲,۰۰۰	۴,۳۲۰,۰۰۰	۲,۴۹۷,۴۰۸	۶,۸۱۷,۴۰۸	بدهی سال دهم دیرکرد